

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อภิกุณฺท — ไผเราะอย่างย้ง, ไผเราะย้งนั้ก, ดีย้ง”

อภิกุณฺท เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อะ - พิก - กัน - ตะ มาจากคำว่า อภิ (อย่างย้ง, ย้งนั้ก) กับคำว่า กุณฺท (นำปรารธนา, ไผเราะ, ดี) ช้อน กุ จึงรวมกันเป็น อภิกุณฺท แปลว่า ไผเราะอย่างย้ง, ไผเราะย้งนั้ก, ดีย้ง, นำปรารธนา เป็นการกล่าวถึงความประเสริฐย้ง ความสูงค่าย้งของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ที่เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายความไม่รู้ ความเห็นผิด และกิเลสทั้งหลาย จึงไม่มีอะไรที่จะไผเราะหรือดี หรือนำปรารธนาย้งไปกว่าพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

ข้อความในมโนรณปุณเฑียรกถา พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต แสดงความเป็นจริงของคำว่า อภิกุณฺท ไว้ ดังนี้ ว่า

พราหมณ์ ขึ้นชมพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมายเอาเนื้อความ ๒ เนื้อความ ว่า ดีย้ง พระโคตมผู้เจริญ คือ ธรรมเทศนาของพระโคตมผู้เจริญ ดีย้ง และ ข้าพระองค์เลื่อมใส ก็เพราะอาศัยเทศนาของพระโคตมผู้เจริญ พระดำรัสของพระโคตมผู้เจริญ ดีย้ง (ไผเราะย้งนั้ก) พระดำรัสของพระโคตมผู้เจริญ ดีย้ง เพราะทำให้โทสะพินาศไป เพราะให้บรรลุดุคฺค อหัง พึงประกอบด้วยบหมิบทอย่างนี้ ว่า พระดำรัสของพระโคตมผู้เจริญ ดีย้ง เพราะให้เกิดศรัทธา เพราะให้เกิดปัญญา เพราะมีอรรถ เพราะมีพยัญชนะ เพราะบทดีเพราะอรรถล็ก เพราะสบายหู เพราะจับใจ เพราะไม่ยกตน เพราะไม่ข่มท่าน เพราะเย็นด้วยกรุณา เพราะตรัสด้วยปัญญา เพราะเป็นทางที่น่ารื่นรมย์ เพราะข่มศัตรูได้ เพราะสบายแก่ผู้ฟัง เพราะนำพิจารณา และเพราะเกื้อกูล ดังนี้ เป็นต้น.

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้ผู้ฟังผู้ศึกษาเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เกิดจากการตรัสรู้ของพระองค์ ที่กว่าจะได้ตรัสรู้นั้นพระองค์ต้องบำเพ็ญพระบารมีสะสมคุณความดีประการต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานถึงสี่แสนปี เมื่อครั้งที่ยังเป็นพระโพธิสัตว์ พระบารมีที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาทั้งหมดก็เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง ให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง เมื่อทรงตรัสรู้แล้ว ทรงมีพระมหากรุณาแสดงพระธรรมตลอด ๔๕ พรรษา ตั้งแต่เริ่มประกาศพระศาสนา จนกระทั่งถึงเวลาที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พระธรรมมีค่ามาก ทำให้ผู้ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายกิเลส จนกว่ากิเลสจะดับหมดสิ้น แต่พระธรรมจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว ซึ่งเป็นผู้มีศรัทธา เห็น

ประโยชน์ของพระธรรม เคยได้ยินได้ฟังมาแล้วในอดีตจึงมีศรัทธาเห็นประโยชน์ที่จะฟังที่จะศึกษาเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไพเราะอย่างยิ่ง เพราะเป็นพระธรรมคำสอนที่ถูกต้อง ไม่มีผิดเลย เป็นคำสอนที่สอนให้เข้าใจสิ่งที่มีจริง ๆ ตรงตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของพระธรรมคำสอน เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกโดยตลอด และที่จะเห็นถึงความไพเราะอย่างยิ่งของพระธรรมได้ ต้องเป็นผู้มีศรัทธาเห็นประโยชน์ของพระธรรม ได้ฟังและมีความเข้าใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในสมัยพุทธกาล ผู้ที่ได้ฟังพระธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความเข้าใจจากการที่ได้ฟังความจริง จึงมีการชื่นชมพระภาสิตของพระองค์ ว่าพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงนั้น ไพเราะอย่างยิ่ง นำมาซึ่งความแจ่มแจ้ง เปรียบเหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง เหมือนส่องประทีปในที่มืด ด้วยหมายว่าคนผู้มีจักขุ (ตา) จักเห็นรูปได้ ซึ่งทั้งหมดก็มาจากเหตุที่สำคัญคือได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว นั่นเอง

ธรรม คือ สิ่งที่มีจริง ๆ ทนต่อการพิสูจน์ เพราะธรรมมีจริง ๆ เป็นสิ่งที่มีจริง ๆ ไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใดก็ตาม ผู้ที่จะพิสูจน์ธรรมว่าเป็นสิ่งที่มีจริง ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน ไม่ใช่ใคร ไม่ใช่ของใครนั้น ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีปัญญา ผู้ไม่มีปัญญาไม่สามารถที่จะรู้ธรรมตามความเป็นจริงได้เลย แม้จะมีธรรมอยู่ทุกขณะก็ตาม เพราะว่าในขณะนี้ เป็นธรรมทั้งหมด ไม่ว่าทางตาที่กำลังเห็น ทางหูที่กำลังได้ยิน ทางจมูกที่ได้กลิ่น ทางลิ้นที่ลิ้มรส ทางกายที่รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส ทางใจที่คิดนึก ก็เป็นธรรมทั้งหมด ถ้าไม่ฟังพระธรรมซึ่งเป็นเรื่องของสิ่งที่มีจริง ๆ ก็จะไม่มีความเข้าใจพอที่จะสติและปัญญาจะเกิดระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏได้ถูกต้อง

พระพุทธรูปเป็นคำสอนของท่านผู้รู้ ผู้รู้ในที่นี้หมายถึง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นบุคคลผู้เลิศที่สุด ประเสริฐที่สุด เจริญที่สุดในโลก ไม่มีผู้ใดเปรียบ ทั้งพระบริสุทธิคุณ พระปัญญาคุณ และ พระมหากรุณาคุณ เมื่อเป็นคำสอนของผู้ทรงตรัสรู้ความจริง ก็จะต้องฟัง ต้องศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบ ความรู้ความเข้าใจ จึงจะค่อย ๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ ศึกษาให้เข้าใจว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสรู้อะไร พระองค์ทรงสอนให้สัตว์โลกรู้อะไร เป็นต้น ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเองไม่ได้ คิดเองไม่ได้ แต่ต้องมาจากเหตุคือการฟัง การศึกษาพระธรรมบ่อย ๆ เหนือ ๆ ไม่ละทิ้งขณะที่สำคัญของชีวิต คือ ฟังพระธรรมเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง

การศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น ต้องเป็นไปตามลำดับ กล่าวคือ ผู้ศึกษาต้องฟังพระธรรมคำสอนของพระองค์ด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาทในแต่ละคำ เพราะฉะนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่แต่ละคนจะได้พิจารณาว่าตนเองเป็นชาวพุทธจริง ๆ หรือไม่ และควรที่จะได้หวนกลับมาเห็นคุณค่าอย่างมากมายมหาศาลของพระธรรมแต่ละคำ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงที่เกิดจากพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์ พร้อมทั้งมีความจริงใจที่จะได้ฟังพระธรรมด้วยความละเอียดรอบคอบ ซึ่งเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้ความเข้าใจถูกเห็นถูกค่อย ๆ เจริญขึ้นเป็นเหตุเบื้องต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความถูกต้องทั้งหมด ทำให้ปัญญาเจริญขึ้น ซึ่งเมื่อปัญญาเจริญขึ้น สภาพธรรมฝ่ายดีอื่นๆ ก็จะเจริญคล้อยตามความเข้าใจที่เจริญขึ้น มีความประพฤติดังตาม

มีความเพียรเป็นไปในทางที่ถูกที่ควร นำไปสู่ทางแห่งการขัดเกลาละคลายกิเลส จนถึงการดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ซึ่งเป็นหนทางที่ถูกต้อง ไม่ผิดเลยแม้แต่น้อย เหมือนอย่างพระอริยสาวกทั้งหลายในอดีตที่ท่านได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง ก็เพราะได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมมาแล้วด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่การไปทำอย่างอื่นที่ไม่ใช่เหตุที่จะทำให้ปัญญาเจริญขึ้น.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]